

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
सम्माननीय प्रधान न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ
माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल
फैसला

०७०-CR-०२५०

मुद्दा:- कर्तव्य ज्यान ।

जिल्ला पाँचथर मेमेङ्ग गा.वि.स. वार्ड नं. २ घर भई हाल जिल्ला कारागार कार्यालय पुनरावेदक
पाँचथरमा थुनामा प्रेमजंग केरुङ्ग-----१ प्रतिवादी

विरुद्ध

लालबहादुर गुरुङ्गको जाहेरीले नेपाल सरकार-----१ प्रत्यर्थी
वादी

शुरु फैसला गर्ने:- माननीय जिल्ला न्यायाधीश श्री विमलप्रसाद ढुंगेल
पाँचथर जिल्ला अदालत ।

पुनरावेदन तहमा फैसला गर्ने:- माननीय मुख्य न्यायाधीश श्री गोविन्दकुमार उपाध्याय
माननीय न्यायाधीश श्री उदयप्रकाश चापागाई
पुनरावेदन अदालत, इलाम ।

पुनरावेदन अदालत इलामको मिति २०६९।११।१३ को फैसला उपर न्याय प्रशासन
ऐन, २०४८ को दफा ९ बमोजिम प्रतिवादीको तर्फबाट पुनरावेदन परेको प्रस्तुत मुद्दाको
संक्षिप्त तथ्य र ठहर यसप्रकार छ:-

मिति २०६७।७।१९ गते राती अं. १२.३० बजेको समयमा मेरो छोरा वर्ष २२ को
सन्तोष गुरुङ्गलाई प्रतिवादी जिल्ला पाँचथर मेमेङ्ग गा.वि.सं. वडा नं. २ घर भई हाल ऐ.
फिदिम गा.वि.स. वडा नं. १ मा डेरा गरी बस्ने तार्के भन्ने प्रेमजंग केरुङ्ग (लिम्बु) ले जिल्ला
पाँचथर फिदिम गा.वि.स. वडा नं. १ स्थित फिदिमबाट पल्लोटार जाने तमु ग्यारेजबाट आफ्नो

सुन्ने कोठामा आउँदै गर्दा बाटोमा धारिलो चुप्पीले प्रहार गरी घाइते बनाएको र पाँचथर जिल्ला अस्पतालमा उपचार गराउँदा गराउँदै ऐ. राति मृत्यु भएकोले मेरो छोरालाई विपक्षीले चुप्पी हानी कर्तव्य गरी मारेको हुँदा निजलाई कानूनबमोजिम कारवाही गरी पाउँ भन्ने बेहोराको लालबहादुर गुरुङ्गको मिति २०६७।७।२० गतेको जाहेरी दरखास्त ।

जिल्ला पाँचथर फिदिम गा.वि.स. वडा नं. ४ स्थित पाँचथर जिल्ला अस्पताल, फिदिमको आकस्मिक कक्षभित्र रहेको वेडमाथि हाल मृतक सन्तोष गुरुङ्गको लाश रहेको, चिउडो, आँखी भौमाथि र घाँटीमुनी रगत लागेको, बायाँ हातको काखीमुनी कोखामा २ ईन्च लम्बाई, १ ईन्च चौडाई, साढे ३ इन्च गहिराईमा रगत बगी रहेको आलो घाउ देखिएको भन्ने बेहोराको मिति २०६७।७।२० गतेको लासजाँच प्रकृति मुचुल्का ।

जिल्ला पाँचथर फिदिम गा.वि.स. वडा नं. १ स्थित पूर्वमा कुलबहादुर लिङ्गेनको घर, पश्चिममा पल्लोटार जाने कच्ची बाटो, उत्तरदक्षिणमा तमु मोटर ग्यारेजमा जाने कच्ची मोटर बाटो यति चार किल्लाभित्र पर्ने कुलबहादुर लिङ्गेनको घरको ढोकादेखि १० फिट ९ ईन्च पश्चिम कच्ची मोटर बाटोमा ४ ईन्च गोलाई आकारको आलै रगत जस्तो रातो जमेको, सोको वरिपरि रगत जस्तो आलै छिटा टाटाहरू रहेको, सो गोलाकार रगत जस्तो टाटादेखि ९ फिट पूर्व सोही बाटोमा बुट्टे ढाका टोपी रहेको, उक्त टोपी प्रहरीले हामीहरूको सामुन्नेमा बरामद गरेको भन्ने मिति २०६७।७।२० गतेको घटनास्थल मुचुल्का ।

मृतक सन्तोष गुरुङ्गलाई धारिलो हतियारले शरीरको विभिन्न ठाउँमा प्रहार गरेको चोटको कारणले मृत्यु भएको हो भन्ने सन्तोष गुरुङ्गको जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय, पाँचथरबाट भएको मिति २०६७।७।२० गतेको शवपरीक्षण प्रतिवेदन ।

जिल्ला पाँचथर फिदिम गा.वि.स. वडा नं. १ स्थित जिल्ला प्रशासन कार्यालय पाँचथरको प्रतिकक्षालयमा प्रतिवादी तार्के भन्ने प्रेमजंग केरुङ (लिम्बु) लाई पक्राउ गरी ल्याई हामीहरूको सामुन्ने निजको शरीर तथा झोला ब्यागसमेतको खानतलासी गर्दा कालो सेतो हरियो मसिना बुट्टा कोठा भएको रगत लागे जस्तो टाटैटाटा भएको छिर्केमिर्के कोट-१, कालो सेतो हरियो मसिना बुट्टा कोठा भएको पछाडि कालो कपडा लगाएको अगाडि छिर्केमिर्के भएको रगत लागे जस्तो टाटैटाटा भएको हाफ ईस्ट कोट-१, रगत जस्तो लागेको सेतो सुरुवाल-१, रगत लागे जस्तो

टाटैटाटा भएको सेतो हाफ दौरा-१, आर्मी कलरको पछाडि भिर्ने ब्याग-१ समेत बरामद गरेको हो भन्ने बेहोराको मिति २०६७।७।२६ गतेको खानतलासी बरामदी मुचुल्का ।

मिति २०६७।७।१९ गते राति जिल्ला पाँचथर फिदिम गा.वि.स. वार्ड नं. १ स्थित लिङदेन काईलाकोमा लिङदेन काइला, इधिङगो लिम्बु, गंगा तामाङ, म सहित ८।१० जना मानिसहरू जम्मा भई फलास तास खेल्दै थियौं । मैले एकचोटी मात्र खेलन पाएँ, फेरी खेलन दिएनन् र मैले मेरो बोट १० रुपैयाँ लान्छु भनी बोट उठाएँ र मलाई खेलन नदिएपछि रीस उठेको कारण हामीहरूबीचमा वादविवाद उठी झगडा हुन थाल्यो र कुटाकुटसमेत भयो । मलाई सन्तोष गुरुङ लगायत अन्यले पनि कुटपिट गर्न थाले । लिङदेन काइलाको घरभन्दा अगाडि बाटोमा आई पुगेपछि अब यही बेला यसलाई ठीक पार्नु पर्‍यो भन्ने सोची मैले आफ्नो कम्मरमा भिरेको चुप्पी झिकी सन्तोष गुरुङको शरिरको विभिन्न भागमा प्रहार गरी सन्तोष गुरुङलाई कर्तव्य गरी मारेको हुँ । मैले लगाएका रगत लागेका कपडाहरू झोलामा हाली बोकी हिडेको, २५ गते बेलुका रामकुमार कदङ्वाको घरमा प्रहरीले पक्राउ गरेको हो । बरामद भएको सामानहरू मेरो हो भन्ने बेहोराको प्रतिवादी तार्के भन्ने प्रेमजंग केरुङ (लिम्बु) ले अधिकार प्राप्त अधिकारीसमक्ष गरेको बयान ।

वारदात मिति र समयबाट फरार रहेका प्रतिवादी तार्के भन्ने प्रेमजंग केरुङ (लिम्बु) लाई पक्राउ गरी अधिकारी प्राप्त अधिकारीसमक्ष बयान गराउँदा वारदातमा प्रयोग गरेको चुप्पी घटनास्थल नजिकै राखेको छु भनी खुलाएकोले घटनास्थलमा प्रहरी अनुसन्धान टोली खटी आई खोजतलास गर्दा जिल्ला पाँचथर फिदिम गा.वि.स. वडा नं. १ स्थित फिदिम उ.मा.वि. को खाली जग्गा, मसिना झारबुट्टा भएको ठाउँमा हड्डीको सेतो बिँड भएको फलामको चक्रु प्रहरीले हामीहरूको सामुन्ने फेला पारी बरामद गरी लगेको हो भन्ने मिति २०६७।७।३० गतेको बरामदी मुचुल्का ।

बरामद गरिएको चुप्पी देखाउँदा मिति २०६७।७।१९ गते राती १२.३० बजेको समयमा मैले यही चक्रु चुप्पीले सन्तोष गुरुङलाई प्रहार गरी कर्तव्य गरी मारेको हुँ भनी प्रतिवादीले सनाखत गरी दिएको सनाखत कागज ।

मिति २०६७।७।१९ गते राती म आफ्नै घुम्ति पसलमा थिएँ, मेरो उक्त पसलमा तिहारको मुख भएकोले सन्तोष गुरुङ, म, गंगा तामाङ, गोविन्द गुरुङ, जितेन्द्र गुरुङ, संजय

राई लगायत ८।१० जना साथीभाईहरु टाइम पासका लागि फलास तास खेलदै थियौं । हामी बसी रहेको बेला तार्के भन्ने प्रेमजंग केरुङ्ग एक्कासी आई सन्तोष गुरुङ्गलाई केही नभनी कुटपिट गर्न थाल्यो । सन्तोष गुरुङ्गले पनि एक दुई फाइट हिराियो । त्यसपछि मेरो पसलबाट हो हल्ला गर्दै हिँडे, तार्के भन्ने प्रेमजंग केरुङ्गले आफ्नो कम्मरमा राखेको चुप्पी झिकी आज तँलाई नमारी छाडिदिन भनी मेरो घुम्तिदेखि अं. ३०/४० मिटर पश्चिम पल्लोटार जाने दोबाटोमा सन्तोष गुरुङ्गलाई चुप्पी प्रहार गरी हाल्यो । हामी छुटाउनलाई भनी नजिक जाँदा तिमीहरु पनि अगाडी आईस की मार्छु भनी छुरी देखाई तत्काल भागेको हो । सन्तोष गुरुङ्ग घाइते भएकोले पाँचथर जिल्ला अस्पतालमा लगी उपचार गराउँदा गराउँदै राति मृत्यु भएको हो । प्रतिवादीले सन्तोष गुरुङ्गलाई चुप्पी प्रहार गरी कर्तव्य गरी मारेको हुँदा निजलाई कानूनबमोजिम कडा कारवाही गरी पाउँ भन्ने बेहोराको कुलबहादुर लिङ्गदेनको गरेको घटना विवरण कागज ।

मिति २०७।७।१९ गते राती म समेत ८।१० जना साथीहरु जम्मा भई तिहारको रमझम गर्नको लागि लिङ्गदेन काइलाको घुम्ति पसलमा तास खेलदै थियौं । तार्के भन्ने प्रेमजंग केरुङ्ग (लिम्बु) आई सन्तोष गुरुङ्गलाई कुटपिट गर्न थाले र केही छिनपछि निजले कम्मरमा बोकेको चुप्पी निकाली सन्तोष गुरुङ्गलाई प्रहार गरेपछि सन्तोष गुरुङ्ग ऐया भनी कराएपछि हामीले छुट्टयाउन भनी नजिक जाँदा कोही अगाडी आयो कि मारी दिन्छु भनी चुप्पी देखाई तत्काल भागेको हो । सन्तोष गुरुङ्ग घाइते भएकोले पाँचथर जिल्ला अस्पतालमा लगी उपचार गराउँदा गराउँदै राती मृत्यु भएको हो । प्रतिवादीले धारिलो चुप्पी प्रहार गरी सन्तोष गुरुङ्गलाई कर्तव्य गरी मारेको हो । निज प्रतिवादीलाई सजाय होस भन्ने बेहोराको गंगा तामाङ्गले गरेको घटना विवरण कागज ।

मिति २०६७।७।१९ गते राति अं. १२.१५ बजेको समयमा लक्ष्मी पूजाको दिन भएकोले म लिङ्गदेन काइलाको घुम्ति पसलमा गएको थिएँ । उक्त ठाउँमा ८।१० जना मानिसहरु जम्मा भई तास खेल्ने रहेका थिए । केही समयपछि तार्के भन्ने प्रेमजंग केरुङ्ग आई सन्तोष गुरुङ्गलाई तँ उठ म खेल्छु भनी निजको कलरमा समाए, २ जनाबीच वादविवाद भई सामान्य झगडा कुटपिट भएकोले हामीले छुट्टाएको हो । एकछिन पछि यसलाई नमारी छाडिदिन भनी कम्मरमा भिरेको छुरी निकाली सन्तोष गुरुङ्गलाई घाइते बनाएकोले पाँचथर जिल्ला अस्पतालमा लगी उपचार गराउँदा गराउँदै राती नै सन्तोषको मृत्यु भएको हो । उक्त

घटना मैले प्रत्यक्ष देखेको हो । प्रतिवादीले नै सन्तोष गुरुङ्गलाई कर्तव्य गरी मारेको हो भन्नेसमेत बेहोराको संजय राईले गरेको घटना विवरण कागज ।

मिति २०६७।७।१९ गते राति १२.३० बजेको समयमा प्रतिवादी तार्के भन्ने प्रेमजंग केरुङ (लिम्बु) ले सन्तोष गुरुङ्गलाई धारिलो हतियार छुरी प्रहार गरी घाइते बनाई जिल्ला अस्पतालमा लगी उपचार गराउँदा गराउँदै राति नै सन्तोषको मृत्यु भएको हो । प्रतिवादीले नै सन्तोष गुरुङ्गलाई कर्तव्य गरी मारेको हो भन्नेसमेत बेहोराको जितेन्द्र गुरुङ्गले गरेको घटना विवरण कागज ।

मिति २०६७।७।१९ गते राति १२.३० बजेको समयमा सन्तोष गुरुङ्गलाई प्रतिवादी तार्के भन्ने प्रेमजंग केरुङ (लिम्बु) ले धारिलो चुप्पीले ५।७ पटक प्रहार गरी उक्त ठाउँबाट भागेको हो । सन्तोष गुरुङ्ग घाइते भएकोले गाडीमा हाली पाँचथर जिल्ला अस्पतालमा लगी उपचार गराउँदा गराउँदै राति मृत्यु भएको हो । मृतकलाई विभत्स रूपमा कर्तव्य गरी मारेको हुँदा प्रतिवादीलाई कानूनबमोजिम हदैसम्मको सजाय होस भन्ने बेहोराको गोविन्द गुरुङ्गले लालबहादुर गुरुङ्गको रोहवरमा गरेका घटना विवरण कागज ।

मिति २०६७।७।१९ गते राति १२.३० बजेको समयमा सन्तोष गुरुङ्गलाई प्रतिवादी तार्के भन्ने प्रेमजंग केरुङ(लिम्बु) ले बिना कारण निहुँ खोजी छुरी प्रहार गरी गम्भीर घाइते बनाई उपचारको लागि जिल्ला अस्पताल पाँचथरमा लगी उपचार गराउँदा गराउँदै सोही राति सन्तोष गुरुङ्गको मृत्यु भएको हो । प्रतिवादीलाई हदैसम्मको सजाय होस भन्नेसमेत बेहोराको नरबहादुर गुरुङ्गसमेतले गरेको प्रायः एकै मिलान बेहोराको वस्तुस्थिति मुचुल्का ।

मृतकलाई कर्तव्य गरी मारेकोले कारवाही गरी पाउँ भन्ने किटानी जाहेरी दरखास्त, मृतकको शरीरको छातिदेखि माथि घाँटी १ इन्च लम्बाई काटिएको, चिउँडोको दाहिनेपट्टिको १ इन्च लम्बाई आधा इन्च गहिराई काटिएको घाउ, आँखी भौमाथि आधा इन्च लम्बाई काटिएको घाउ, बायाँ हातको काखी मुनी कोखामा २ इन्च लम्बाई, १ इन्च चौडाई साढे ३ इन्च गहिरो घाउ भएको भन्ने लास प्रकृति मुचुल्का, चुप्पी बरामद गरिएको बरामदी मुचुल्का, मृत्युको कारण 'Death is due to haemorrhage caused by multiple stab injuries' भन्ने उल्लेख भएको, मृतकलाई चुप्पी प्रहार गरी मारेको हुँ भन्ने प्रतिवादी तार्के भन्ने प्रेमजंग केरुङको साविती बयान कागज, अनुसन्धानको क्रममा बुझिएका गोविन्द गुरुङ्ग, जितेन्द्र गुरुङ्ग, संजय राई, गंगा

राई र कुलबहादुर लिङ्गेन समेतले यिनै प्रतिवादी तार्के भन्ने प्रेमजंग केरुङले मृतकलाई चुप्पी प्रहार गरी कर्तव्य गरी मारेको भन्ने बेहोराको कागज र वस्तुस्थिति मुचुल्काका रेसमान गुरुङसमेतका व्यक्तिहरूले गरी दिएको एकै मिलानको वस्तुस्थिति मुचुल्काको बेहोरासमेत कागजातहरूको आधार प्रमाणहरूबाट प्रतिवादी तार्के भन्ने प्रेमजंग केरुङले सन्तोष गुरुङलाई धारिलो हतियारले रोपी घोची कर्तव्य गरी मारेको रहेछ भन्ने कुराको पुष्टि हुन आएकोले प्रतिवादी तार्के भन्ने प्रेमजंग केरुङले मुलुकी ऐन, ज्यान सम्बन्धी महलको १ नं. विपरित मुलुकी ऐन, ज्यान सम्बन्धी महलको १३(१) नं. को कसूर अपराध गरेको देखिएकोले १३(१) नं. बमोजिम सजाय गरी पाउँ भन्ने वादी नेपाल सरकारको अभियोग पत्र ।

मिति २०६७।७।१९ गते राति जिल्ला पाँचथर फिदिम गा.वि.स. वडा नं. १ स्थित लिङ्गेन काइलाकोमा कुलबहादुर लिङ्गेन समेत ८।१० जना मानिसहरू जम्मा भई फलास तास खेलदै गरेकोमा म पनि तास खेलन बसेकोमा एउटा केटाले खेलन दिएन । पछि त्यही मृतक केटा रहेछ । निजले मलाई छुरीले आँखामाथि हाने । ५।६ जना मानिसले मलाई बक्सिङ हाने । म उठेर प्रहरीमा जान खोज्दा मलाई फेरी ५।६ बक्सिङ कुटे, मेरो कम्बरमा राखेको स्टिलको छुरी झिकेर उभिए, मैले भाग्नका लागि उक्त छुरी झिकेको थिएँ । मलाई लडेको बखत सन्तोष गुरुङले थिचे । मैले लिङ्गेन काइलालाई हातमा छुरी हानेँ, म भागेँ । त्यसबखत म चोकमागु, लुम्फाबुङ, सिवा हुँदै आठराई पुगे । आफ्ना मान्छेले खानेकुरा दिए । आफ्नै दाजुपने मानिसले प्रहरी लगी छातेढुंगा गा.वि.स. वडा नं. २ मा पक्राउमा पारी जिल्ला प्रहरी कार्यालय पाँचथरमा बसे । लिङ्गेन काइलासमेतले छुरी बोकेको, मलाई छुरी हान्दै भन्दा त्यो मृतक सन्तोष गुरुङलाई लागी सोही कारणबाट मृत्यु भएको हुन सक्छ । मृतकलाई मैले मारेको होइन । मेरो छुरीले प्रहार गरेको होइन । प्रहरीमा भएको बयान मलाई पढेर नसुनाई सही गर भन्दा सही मात्र गरेको हो, बरामद भएको छुरी मलाई खेदाउने मध्येको केटाको होला, त्यो छुरी मेरो होइन भन्ने बेहोराको प्रतिवादी तार्के भन्ने प्रेमजंग केरुङ (लिम्बु) ले शुरू अदालतमा गरेको बयान ।

मिति २०६७।७।१९ गते रातको ८ बजे तिहारको समयमा तास खेल्ने सल्लाह भई तास खेलदै थिएँ । संजय राई, गंगा तामाङसमेत तास लेखी रहेको थियो । सो समयमा प्रेमजंग पनि म पनि तास खेल्छु भन्दै आउनुभयो । निजसँग रु. ५००।— थियो, मृतकले

पैसा मान्यो । पैसा मारेको विषयमा विवाद भई झगडा भएको सुनें, मृतकलाई प्रतिवादीले छुरी प्रहार गरेको देखिन । मृतकले प्रतिवादीलाई बाँया आँखामाथि प्रहार गरेको देखी मैले पनि झगडा नगर्नुस भनें । म कोठाभित्र थिएँ । मृतक र प्रतिवादी बाहिर झगडा गरी राखेका थिए । सन्तोष मन्यो भन्ने आवाज आयो । मृतकका भाईहरु र मसमेत भई छुट्टयाउन भनी गयौं । छुट्टयाउन भनी जाँदा प्रतिवादीले मृतकलाई छुरा प्रहार गरी सकेको थियो । म उपचारको क्रममा लागें भन्नेसमेत बेहोराको बुझिएका कुलबहादुर लिम्बुले शुरु अदालतमा गरेको वकपत्र ।

प्रतिवादी प्रेमजंग लिम्बुले मेरो छोरा मृतक सन्तोष गुरुङलाई छुरा प्रहार गरी मारेको हो । दुवै जना भुईमा लडी राखेका थिएँ । पछि प्रेमजंग लिम्बु वारदातस्थलमा थिएनन, सन्तोष गुरुङ घाइते अवस्थामा लडी रहेका थिए । निजलाई मसमेतले अस्पताल पुर्‍याएको रातको ११ बजेतिर निजको सोही छुरी हानेको कारण मृत्यु भएको हो भन्ने समेतको बुझिएका गंगा तामाङले शुरु अदालतमा वकपत्र गरेको ।

मिति २०६७।७।१९ गते दिउँसो घरमा र रातमा तिहारको भैलो खेल्ने भनी फिदिम-१ स्थित शनिवारे लाइनमा थियौं । मृतक सन्तोष गुरुङको मृत्यु कर्तव्यबाट मरेको भनी सुनेको हुँ । घटना घटी सकेपछि बजारमा मान्छे मन्यो भनी हल्ला सुनेको हुँ । प्रतिवादीले मृतकलाई कर्तव्य गरी मारेको थाहा छैन । के कसरी निजको मृत्यु मलाई थाहा छैन भन्नेसमेत बेहोराको प्रतिवादीका साक्षी दुर्गा आडबोले शुरु अदालतमा गरेको वकपत्र ।

प्रतिवादीले अदालतमा बयान गर्दा मृतकसमेतले आफूले पटकपटक कुटपिट गरेको प्रतिकारमा आफूले चुप्पी झिकेको तर नहानेको अरुको चुप्पी लागी मरेको हुन सक्ने भन्ने समेतको बयान, अनुसन्धानको क्रममा आफूले चुप्पी हानेको र मरेको भन्ने गरेको, बुझिएका वादीका साक्षी गंगा तामाङ, कुलबहादुर लिङदेन, जाहेरवालाले वकपत्र गर्दा प्रतिवादीले छुरी प्रहार गरी मृतकको मृत्यु भएको कुरा लेखाएको, मृतकलाई बचाउन गएका कुलबहादुर लिङदेन प्रतिवादीकै छुरा प्रहारबाट घाइते भई भागनु परेकोसमेत उल्लेख गरेको, मृतकको मृत्यु घाउको रक्तश्रावबाट भएको, मृतकसँग लाप्पा परेको भने पनि प्रतिवादीलाई घाँ चोट परेको अवस्था छैन, त्यसैले प्रतिवादीलाई अभियोग दावीबमोजिम सर्वस्वसहितको जन्मकैद हुने ठहर्छ भन्ने शुरु पाँचथर जिल्ला अदालतबाट मिति २०६८।१०।२३ मा भएको फैसला ।

वारदात तिहारको अँधेरी रातमा र बाटोमा भएकोले कसले छुरी हान्यो प्रत्यक्ष देख्न सक्ने अवस्था नभएको, मृतक र मेरो झगडा भई मलाई कुटपिट गर्दा मृतकलाई लाग्ने सम्भावनालाई नकार्न नसकिने, बरामद भएको छुरीमा रगत नलागेकोले त्यसलाई प्रमाणको रूपमा ग्रहण गर्न नमिल्ने, मृतकले प्रहार गर्दा मेरो निधारमा काटिएको घाउ उल्लेख नगरिएको अवस्था र बरामद छुरी वारदातमा प्रयोग भएको पुष्टि नभएको, अपराध तयारी र योजनाबद्ध साथ घटाएको नहुँदा अ.वं. १८८ नं. को राय लाग्नु पर्नेमा मलाई सजाय गर्न गरी भएको शुरू अदालतको फैसला त्रुटिपूर्ण हुँदा सो बदर गरी अभियोग दावीबाट सफाई पाउँ भन्नेसमेत बेहोराको प्रतिवादीको पुनरावेदन अदालत इलाममा परेको पुनरावेदन पत्र ।

पुनरावेदक प्रतिवादी उपर मुलुकी ऐन, ज्या सम्बन्धीको १, १३(३) नं. बमोजिम सजाय गर्ने गरी शुरू अदालतबाट भएको फैसला प्रमाण मूल्यांकनको रोहमा विचारणीय देखिँदा मुलुकी ऐन, अ.वं. २०२ नं. बमोजिम छलफलको लागी पुनरावेदन सरकारी वकिल कार्यालय, इलामलाई पेशीको सूचना दिई नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने पुनरावेदन अदालतबाट मिति २०६९।९।८ मा भएको आदेश ।

अभियोग दावी बमोजिम मुलुकी ऐन, ज्यान सम्बन्धीको महलको १३(१) नं. बमोजिम पुनरावेदक प्रेमजंग केरुङलाई सर्वस्वसहित जन्मकैद गरेको पाँचथर जिल्ला अदालतको मिति २०६८।१०।२३ को फैसला मिलेको देखिँदा सदर हुने ठहर्छ भन्ने पुनरावेदन अदालत इलामको मिति २०६९।११।१३ को फैसला ।

पुनरावेदन अदालतको फैसलामा चित्त बझेन । मेरो मृतकलाई मार्नुपर्ने सम्मको पूर्व रीसइवी र मनसायसमेत नभएको अवस्थामा स्वयम् मृतकले तास खेलिरहेको ठाउँमा आई वादविवाद र कुटपिट गर्न लागी मलाई भाग्न उम्कन खोज्दा नदिई मृतक स्वयंले नै घटना घटाउन उत्तेजित पारेको अवस्थामा सो वारदात हुन पुगेको तथ्यलाई शुरू र पुनरावेदन अदालतले मूल्यांकन नगरी ज्यान सम्बन्धीको १३(१) नं. बमोजिम सजाय गरेको फैसला त्रुटिपूर्ण भएकाले उल्टि गरी सजायमा सहूलियत पाउँ भन्ने प्रतिवादी प्रेमजंग केरुङको यस अदालतमा परेको पुनरावेदन पत्र ।

नियमबमोजिम दैनिक पेशी सूचीमा चढी पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको पुनरावेदन सहितको मिसिल अध्ययन गरियो । प्रस्तुत मुद्दामा प्रतिवादीलाई कसूरदार ठहराई ज्यान

सम्बन्धी महलको १३(१) नं. बमोजिम सर्वस्वसहित जन्मकैदको सजाय गरेको शुरु फैसला सदर गरेको पुनरावेदन अदालत इलामको फैसला मिलेका छ वा छैन र प्रतिवादीको पुनरावेदन जिकिर पुग्ने हो वा होइन भन्ने निर्णय दिनुपर्ने देखियो ।

निर्णयतर्फ विचार गर्दा प्रतिवादी प्रेमजंग केरुङले सन्तोष गुरुङलाई शरीरको विभिन्न अंगमा धारिलो हतियार चुप्पीले रोपी घोची कर्तव्य गरी मारेको पुष्टि भएकाले निज प्रतिवादीलाई ज्यान सम्बन्धी महलको १३(१) नं. बमोजिम सजाय गरी पाउँ भन्ने वादी पक्षको अभियोजन दावी रहेको पाइन्छ । शुरु पाँचथर जिल्ला अदालतले प्रतिवादीले सन्तोष गुरुङलाई कर्तव्य गरी मारेको पुष्टि भएको भनी ज्यान सम्बन्धी महलको १३(१) नं. बमोजिम सर्वस्वसहित जन्मकैदको सजाय हुने ठहराएको फैसला पुनरावेदन अदालत इलामबाट सदर भएउपर प्रतिवादी प्रेमजंग केरुङको तर्फबाट यस अदालतमा पुनरावेदन परी निर्णयार्थ यस इजलास समक्ष पेश भएको रहेछ ।

प्रतिवादीले यस अदालतमा पुनरावेदन गर्दा मृतक सन्तोष गुरुङसँग आफ्नो कुनै पूर्व रीसइवी नभएको, निजलाई मार्ने मनसाय नभएको, मृतक स्वयंले तास खेलिरहेको ठाउँमा आई कुटपिट गरी आफुलाई उत्तेजित बनाएको अवस्थामा उक्त वारदात हुन पुगेकाले घटनाको परिस्थितिलाई मूल्यांकन नगरी चर्को सजाय गर्न गरी भएको शुरु र पुनरावेदन अदालतको फैसला त्रुटिपूर्ण भएकाले सजायमा सहूलियत पाउनु पर्ने भन्ने जिकिर लिएको पाइन्छ ।

यस सम्बन्धमा प्रस्तुत मुद्दाको मिसिल संलग्न तथ्यगत अवस्थातर्फ हेर्दा यी प्रतिवादीले सन्तोष गुरुङलाई धारिलो छुरी प्रहार गरी घाइते बनाई उपचारको क्रममा सन्तोष गुरुङको मृत्यु भएकाले कारवाही गरी पाउँ भनी जाहेरवालाको किटानी जाहेरी परेको देखिन्छ । प्रतिवादीले मौकामा अनुसन्धानको क्रममा बयान गर्दा मृतकसँग तास खेल्दा भएको झगडाको कारण मृतकलाई आफ्नो कम्मरमा भिरेको छुरीले शरीरको विभिन्न भागमा प्रहार गरेको भनी सावित भएको देखिन्छ । मृतकलाई मार्न प्रयोग भएको छुरी घटनास्थल नजिकै बाट बरामद भएको र सोही छुरीले आफूले मृतकलाई प्रहार गरेको भनी प्रतिवादीले सनाखत गरेको अवस्था देखिन्छ । मृतकको लाश प्रकृति मुचुल्कामा बाँया हातको काखी मुनी कोखामा २ इन्च लम्बाई १ इन्च चौडाई साढे ३ इन्च गहिराईमा रगत बगी आलो घाउ रहेको देखिनुका अतिरिक्त घाँटी, चिउडो र आँखी भौँ माथि रगत लागेको देखिएको छ । मृतकको शवपरीक्षण

प्रतिवेदनमा धारिलो हतियारले शरीरको विभिन्न ठाउँमा प्रहार गरेको चोटको कारण रक्तश्रावभै मृतकको मृत्यु भएको भन्ने उल्लेख भएको देखिन्छ । घटनाको प्रत्यक्षदर्शी कुलबहादुर लिम्बु एवम् गंगा तामाङसमेतले यीनै प्रतिवादीले मृतकलाई छुरा प्रहार गरेको देखेको भनी मौकामा उल्लेख गरेको देखिन्छ । प्रतिवादीले अदालतको बयानमा कसूरमा इन्कार रही आफूले मृतक सन्तोष गुरुङलाई छुरा प्रहार नगरेको र बरामद भएको छुरीसमेत आफ्नो नभएको भनी जिकिर लिएको भएपनि प्रतिवादीको मौकाको साविति बयानलाई किटानी जाहेरी दरखास्त, मृतकको लाशप्रकृति मुचुल्का एवम् शवपरीक्षण प्रतिवेदन तथा घटनाका प्रत्यक्षदर्शी कुलबहादुर लिम्बु, गंगा तामाङ एवम् जाहेरवाला अदालतमा आई आफ्नो मौकाको व्यहोरालाई समर्थन एवम् पुष्टि गरी वकपत्र गरेको देखिएकाले प्रतिवादीको अदालतको इन्कारी बयान तथ्यपरक भएको देखिएन । प्रस्तुत मुद्दाको मिसिल संलग्न उपयुक्त तथ्यगत अवस्थाको पृष्ठभूमिमा हेर्दा यीनै प्रतिवादीले मृतक सन्तोष गुरुङलाई धारिलो छुराले पटकपटक प्रहार गरी कर्तव्य गरी मारेको पुष्टि भएको देखिएको हुँदा आफूले मृतकलाई छुरा प्रहार नगरेको भनी अदालतमा गरेको इन्कारी बयानलाई प्रमाणको रूपमा लिन मिल्ने देखिएन । यस अवस्थामा प्रतिवादीलाई कसूरदार ठहराई ज्यान सम्बन्धी महलको १३(१) नं. बमोजिम सर्वस्वसहित जन्मकैदको सजाय हुने ठहराएको शुरु फैसला सदर हुने ठहराएको पुनरावेदन अदालतको फैसला मनासिव देखिन आयो ।

प्रतिवादीले यस अदालतमा पुनरावेदन गर्दा मृतक स्वयंले नै प्रतिवादीसँग तास खेली रहेको ठाउँमा झै झगडा एवम् कुटपिट गर्न थाली प्रतिवादीलाई उत्तेजित बनाएको अवस्थामा उक्त घटना घटन पुगेको, मृतकसँग पूर्वीसङ्घी एवम् मार्ने मनसायसमेत नभएकाले सजायमा सहूलियत हुनुपर्ने भन्ने जिकिर लिएको सन्दर्भमा विचार गर्दा यी प्रतिवादीले मृतकको ज्यानै लिने मनसायले अत्यन्त क्रुरतापूर्वक धारिलो छुरीले मृतकको शरीरको संवेदनशील अंगमा पटकपटक प्रहार गरेको देखिएको छ । सो वारदात भवितव्य वा तत्कालको रीस थाम्न नसक्ने अवस्थामा घटेको भन्ने पनि देखिँदैन । प्रतिवादीले मनसायपूर्वक जोखिमी हतियारबाट मृतकको संवेदनशील अंगमा पटकपटक प्रहार गरेको कारण मृतकको मृत्यु भएको देखिएको यस अवस्थामा प्रतिवादीलाई ठहर भएको सजायमा सहूलियत दिन सकिने अवस्था एवम् स्थिति नभएकाले आफूले सजायमा सहूलियत पाउनुपर्ने भन्ने प्रतिवादीको जिकिर मनासिव देखिएन ।

तसर्थ उल्लिखित आधार र कारणसमेतबाट प्रतिवादी प्रेमजंग केरुङ्गले मृतक सन्तोष गुरुङ्गलाई मार्ने मनसायले मृतकको संवेदनशील अंगमा धारिलो छुराले पटकपटक प्रहार गरी मारेको देखिएकोले निज प्रतिवादीलाई ज्यान सम्बन्धी महलको १३(१) नं. बमोजिम सर्वस्वसहित जन्मकैदको सजाय हुने ठहराएको शुरु पाँचथर जिल्ला अदालतको फैसला सदर गरेको पुनरावेदन अदालत इलामको मिति २०६९।११।१३ को फैसला मिलेको देखिँदा सदर हुने ठहर्छ । प्रतिवादीको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्तैन । फैसलाको जानकारी कैदमा रहेको प्रतिवादीलाई दिई प्रस्तुत मुद्दाको दायरी लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार बुझाईदिनु ।

न्यायाधीश

उक्त रायमा सहमत छु ।

प्रधान न्यायाधीश

सम्बत् २०७२ साल साउन महिना २९ गते रोज ६ शुभम्..... ।

इजलास अधिकृत: विश्वनाथ भट्टराई

कम्प्यूटर सेटिङ: विकेश गुरागाई